

Het inzetkader bodycams in vogelvlucht

Voorwoord

Dit is de korte versie van het inzetkader Bodycams. Een kader dat de landelijke ingebruikneming van de Bodycam ondersteunt. Het hoofddoel voor de inzet van de bodycam is: versterking van het de-escalerend vermogen van de politiemedewerkers. Veel politiemedewerkers ervaren bij het dragen van een bodycam een positieve bijdrage aan het politiewerk, bijvoorbeeld in het voorkomen van escalaties, de bijdrage aan de waarheidsvinding en het vergroten van de veiligheid en het veiligheidsgevoel.

Met het inzetkader biedt de politie informatie aan haar eigen medewerkers, burgers, ketenpartners en andere partijen over de wijze waarop het middel wordt ingezet. Realiseer je dat het inzetkader niet alleen geldt voor de bodycam maar ook voor andere devices waarmee opnamen gemaakt kunnen worden.

Wat is een bodycam

Een bodycam is een draagbare camera die op of aan het lichaam wordt bevestigd, en die videobeelden en audio kan registreren, opslaan en optioneel real-time verzenden.

Het filmen met een bodycam (ongeacht merk en type) is feitelijk een observatie met behulp van een technisch middel: een vorm van versterkte waarneming. De camera registreert datgene waarop hij gericht is, in veel gevallen dus de gebeurtenissen die de drager zelf meemaakt, ziet en/of hoort.

Wettelijke taak en grondslag

In de wettelijke taakstelling van de politie ligt besloten dat de politie alle handelingen mag verrichten die nodig zijn om haar taak naar behoren te vervullen. Daarbij geldt de verplichting te handelen in ondergeschiktheid aan het bevoegde gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels. Bij de inzet van bodycams wordt al snel inbreuk gemaakt op het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Dat is alleen toegestaan wanneer daarvoor een wettelijke grondslag bestaat en de doelen waarvoor de bodycam wordt ingezet gericht zijn op de taken:

- a) handhaving openbare orde
- b) strafrechtelijke handhaving rechtsorde
- c) hulpverlening aan hen die deze behoeven
- d) taken ten dienste van justitie
- e) waken over de veiligheid van personen.

Inzet van de bodycam

De bodycam wordt vrijgegeven na registratie van de gebruiker. Vanaf dat moment is de bodycam stand-by, dat wil zeggen zodanig ingesteld dat bij het starten van een opname ook een daaraan voorafgaande periode is geregistreerd en vastgelegd. Naast deze 'voorafgaande' wordt ook metadata (gebruiker, datum, tijdstip, locatie) geregistreerd.

Bij de inzet van de bodycam houden we rekening met rechten en vrijheden van burgers. Daarbij gelden een aantal uitgangspunten:

- 1 Bodycams worden ingezet ten behoeve van 'niet-stelselmatige observatie'
Dus observaties zijn beperkt en kortstondig en opnamen leveren geen min of meer volledig beeld op van bepaalde aspecten van iemands leven
- 2 Bodycams worden ingezet op voor het publiek onbeperkt toegankelijke plaatsen, zoals de openbare weg, een plein, een restaurant of een museum.
Dus observaties mogen geen aanmerkelijke inbreuk maken op een gewaarborgd grondrecht (zoals het huisrecht).
- 3 Het is in beginsel niet toegestaan om opnamen te maken op niet-publiek toegankelijke plaatsen.
Dus achteraf moet goed kunnen worden uitgelegd waarom opnamen zijn gemaakt op de niet-publiek toegankelijke plaats.

- 4 Voor het beoordelen van de noodzaak om in een bepaalde situatie bodycams daadwerkelijk in te zetten, moeten de belangen van betrokkenen worden meegewogen. Daarbij spelen de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit een belangrijke rol.
Er zal dus steeds afgewogen moeten worden wanneer bodycams wel en niet ingezet worden en met welke noodzaak precies, wanneer en hoe lang er opnamen worden gemaakt (de hele dienst of alleen bij contacten met burgers, bij incidenten, of ingeval van geweldsituaties), en of er daarbij niet meer personen en/of plaatsen in beeld worden gebracht, dan strikt noodzakelijk is voor het beoogde doel.
- 5 Bodycams moeten openlijk en duidelijk zichtbaar gedragen worden.
Dus heimelijk gebruik is niet toegestaan
- 6 Burgers moeten kunnen weten dat zij gefilmd kunnen worden door de politie.
Dus maak op niet mis te verstane wijze kenbaar dat opnamen (kunnen) worden gemaakt. Dit kan mondeling, dan wel door een duidelijk zichtbaar oplichtend signaal van de bodycam of een andere duidelijk zichtbare communicatie-uiting.

Verslaglegging

Politiehandelingen, dus ook het gebruik van de bodycam en de verwerking van opnamen, moeten achteraf controleerbaar zijn. Dit moet blijken uit de verslaglegging waaruit af te leiden is: wanneer de bodycams is ingezet en met welk doel.

Na gebruik van de bodycam worden de opnamen geüpload en na beoordeling op bruikbaarheid door de politiemedewerker gekoppeld met de registratie in het bedrijfsprocessysteem (BVH of Summ-IT). Opnamen die niet worden gekoppeld worden na 28 dagen gewist. De opnamen die wel worden gekoppeld dienen voorzien te worden van het BVH registratienummer. In het belang van de waarheidsvinding maakt de drager van de bodycam zo veel mogelijk proces-verbaal op voordat hij de bodycam-opnamen bekijkt. Indien opnamen wel bekeken zijn voordat het proces-verbaal is opgemaakt (bijvoorbeeld omdat de politieambtenaar het zich vanwege een bijzonder stressvolle situatie niet helemaal scherp herinnert), wordt dat vermeld in het proces-verbaal.

Verwerken van bodycam-opnamen

Het verwerken van bodycam-opnamen omvat alle handelingen met betrekking tot die opnamen, zoals het bekijken van beeldmateriaal, uitluisteren, tonen in briefings, zoeken, kopiëren, verbeteren van de kwaliteit, toevoegen van tekst, 'blurren' van gezichten, tatoeages, kentekens en straatnaamborden, vervormen van stemmen, mailen, verwijderen en vernietigen.

Bodycam-opnamen zijn politiegegevens in de zin van de Wet politiegegevens (Wpg) en moeten als zodanig verwerkt worden. De politie mag dus alleen bodycam-opnamen verwerken:

- die rechtmatig verkregen zijn
- met daartoe geautoriseerde politiemedewerkers (of anderszins daartoe aangewezen personen)
- voor zover die opnamen noodzakelijk zijn voor een goede uitvoering van de politietaak
- voor de in de Wpg geformuleerde doeleinden
- die ter zake dienend, toereikend, niet bovenmatig en accuraat zijn.

Gevoelige persoonsgegevens

Bodycam-opnamen zijn gevoelige gegevens in de zin van de Wpg. Op opnamen kunnen fysieke kenmerken zichtbaar zijn die iets zeggen over gezondheid, godsdienstige overtuiging of afkomst. De wetgever eist dat de verwerking van dergelijke gevoelige gegevens alleen plaatsvindt in aanvulling op de verwerking van andere politiegegevens en alleen voor zover dit voor het doel van de verwerking onvermijdelijk en strikt noodzakelijk is. Het is dus niet toegestaan om bodycam-opnamen te bewaren als deze niet op de een of andere wijze verbonden zijn met andere niet-gevoelige politiegegevens, zoals mutaties in de politiestructuren. Dat verband moet expliciet gelegd worden (bijvoorbeeld met een mutatie over een horecadienst).

Termijnen

Voor iedere verwerkingsgrondslag schrijft de Wpg voor hoe lang de gegevens verwerkt en bewaard mogen worden, en wanneer ze moeten worden vernietigd. Voor alle politiegegevens geldt dat zij vernietigd moeten worden zodra ze niet meer noodzakelijk zijn voor het doeleinde waarvoor ze zijn verzameld of worden verwerkt.

Verstrekingen

Bij verstrekkingen mogen betrokkenen (burgers en politiemedewerkers) niet herkenbaar zijn tenzij ze daarvoor schriftelijke, uitdrukkelijke toestemming hebben gegeven. Als die toestemming ontbreekt, moeten de identificerende kenmerken zo veel mogelijk onherkenbaar gemaakt worden ('blurren'). De opnamen dienen zich te beperken tot een zakelijke inhoud en de medewerker wordt de mogelijkheid geboden om fragmenten met een meer persoonlijke inhoud aan de opnamen te laten onttrekken. Indien zich hierover eventueel een verschil van inzicht voordoet, besluit de gemandateerde verantwoordelijke. Betrokkenen worden (zo veel mogelijk) vooraf op de hoogte gesteld van het publicatiemoment.

Gebruik van opnamen

Bodycam-opnamen kunnen gebruikt worden:

- a. ter ondersteuning van de dagelijkse politietaak.
- b. bij de afhandeling van klachten, interne- en strafrechtelijke onderzoeken.
- c. voor politie-onderwijs, training en coaching van politiemedewerkers.
- d. voor organisatie- en wetenschappelijk onderzoek
- e. voor openbaarmakingen naar burgers.

Aandachtspunten

Voor politiemedewerkers is het belangrijk zich te realiseren dat:

1. Inzet en gebruik geschiedt op basis van vrijwilligheid, dat wil zeggen dat niemand verplicht kan worden om een bodycam te dragen.
2. Het niet is toegestaan om gebruik te maken van andere dan door de dienst verstrekte bodycams.
3. Bij ontdekking van verlies of diefstal van bodycams of gegevensdragers dit onmiddellijk gemeld dient te worden aan de leidinggevende.
4. Bodycam-opnamen zijn politiegegevens, bij de verwerking is het schenden van de geheimhoudingsplicht strafbaar.
5. Bodycams zijn voorzien van een uniek nummer en worden uitgereikt aan politiemedewerkers waarvan naam en dienstnummer wordt geregistreerd.
6. In beginsel de drager zelf de eigen bodycam-opnamen beoordeelt op geschiktheid en noodzakelijkheid voor het politiewerk.
7. Voor zover identificeerbaar op opnamen, verbalisant en andere betrokken collega's op de hoogte moeten worden gesteld wanneer opnamen gevorderd/verstrekkt worden door/aan derden. Dit is niet het geval bij verstrekkingen aan bevoegd gezag of binnen het politiedomein.